

SPOLUPRÁCA DETVANA S MORAVSKÝMI SPOLKAMI DO VYPUKNUTIA PRVEJ SVETOVEJ VOJNY

Lukáš HEDMEG

Abstract: *Cooperation of Detvan organization with Moravian organizations Moravská (Moravsko-slezská) beseda and Radhošť until the outbreak of the First World War.* Slovak students associated within the Detvan organization in Prague have established close contacts with Moravian intelligentsia and Moravian youth in Prague since the 1880s – thanks to the cultural and linguistic affinity between the Slovaks and Moravians. The submitted paper maps mutual cooperation and interaction between the Slovak Detvan organization and two Moravian organizations, namely Moravia, later the Moravian-Silesian Beseda and the Radhošť in the pre-war period. The contribution focuses primarily on the mutual and joint manifestations of their cooperation with the emphasis on the cultural and pro-national aspect

Key words: Detvan. Moravská beseda. Moravsko-slezská beseda. Radhošť. Česko-slovanská jednota (*Czech-Slavic Unity*). Česko-slovenská vzájomnosť (*Czech-Slovak affinity*). Praha. Morava.

Rakúsko-uhorské vyrovnanie v roku 1867 so sebou prinieslo pre obidve časti novo zorganizovanej habsburskej dualistickej monarchie trend rozdielneho vnútropolitického, ekonomického a sociálneho vývoja. Zatiaľ čo vnútorný vývoj Zalitavska smeroval k stále výraznejšiemu potláčaniu národnostných práv nemaďarských národov uhorskou vládou v snahe asimilovať a unifikovať nemaďarské obyvateľstvo do jednotného, maďarského národa, Predlitavsko sa začalo uberať cestou postupnej liberalizácie a uvoľňovania pomerov.

Rozdielnosť tohto vývoja sa pochopiteľne výraznou mierou prejavila aj v oblasti vzdelávania. Signifikantný nárast počtov slovenskej študujúcej mládeže v českých krajinách od 70. a 80. rokov 19. storočia len reflektoval fakt, že na rozdiel od Slovákov doma v Uhorsku mali obyvatelia českých krajín možnosť vzdelávať sa v materskom, českom jazyku vo všetkých stupňoch. Najmarkantnejší prílev slovenských študentov zaznamenávalo hlavné a najväčšie mesto Čiech, Praha, ktorá dlhodobo patrila spolu s Viedňou a Budapešťou k najvýznamnejším strediskám vzdelanosti a študentstva v celej habsburskej monarchii.

Predstava, že príslušníci slovenského študentstva sa v Prahe od začiatku stretávali s okamžitým pochopením a vrelým prijatím by nebola ale úplne namieste. Na ich neľahké začiatky si spomínal neskorší slovenský etnograf, maliar, spisovateľ fotograf a spoluzakladateľ časopisu Živena, Pavol Socháň, keď uviedol, že „i v Prahe samej bolo vtedy na českej strane pre nás málo porozumenia; kruh slovenských priateľov bol vtedy medzi Čechmi veľmi obmedzený, kdežto medzi Moravanmi mali sme veľa úprimných priateľov. I inteligentní Česi pokladali Slovákov za „dráteníkov“ a Slovensko za „země dráteníků“. Po našich sem-tam verejne na banketoch a slávnostiach povedaných rečiach slovenských českí akademici pokladali nás za Bulharov alebo Rusov – takto cudzo a nesrozumiteľne znela

im naša slovenčina...“.¹ Nízka úroveň informovanosti českej verejnosti a inteligencie o Slovákoch a území, ktoré obývali, ako aj problematické porozumenie slovenčiny bolo v tomto období pomerne častou skutočnosťou. Naproti tomu, ako už aj Socháň konštatoval, v Prahe sa vzdelávajúci Slováci nachádzali veľmi dobrú odozvu a pochopenie v radoch moravského študentstva a inteligencie. Významným faktorom bola geografická, jazyková, ako aj kultúrna blízkosť medzi Moravanmi a Slovákami.

V roku 1882 bol v Prahe založený spolok Detvan, ktorý združoval skupinu slovenských, národne uvedomelých študentov.² Na jeho pôde vyvíjali širokú paletu aktív, ktoré boli zamerané predovšetkým na vzdelávanie sa a neskôr aj pronárodnú činnosť. Počas predvojnovnej existencie³ spolok Detvan nadviazal kontakty s pomerne vysokým počtom českých, ale aj zahraničných spolkov pôsobiacich v Prahe. Medzi tie, s ktorými Detvan udržiaval najužšie vzťahy, patrili jednoznačne spolky moravské. V 80. rokoch 19. storočia pôsobili v Prahe primárne dva moravské spolky a to Moravská, neskôr Moravsko-slezská beseda⁴ a „Radhošť“, spolek moravské studující podporující, s ktorými Detvan úspešne nadviazal kontakty už v prvých rokoch svojho fungovania.

Z dvojice spomenutých v Prahe pôsobiacich moravských spolkov mal Detvan oveľa bližšie vzťahy so spolkom Moravská beseda. Tá vznikla v roku 1873 a vo svojich stanovách deklarovala, že jej účelom je „a) seznámení se Moravanů, Slezáků a Slováků v Praze žijících a pěstování jich vzájemnosti s Čechy; b) zábava společenská a vzdělání duševní členů spolku; c) šíření pravého duševního vzdělání lidu na Moravě a ve Slezsku“.⁵ Prostriedkami na dosiahnutie týchto cieľov mali byť podľa stanov, napr. besedné zábavy, spoločenské vychádzky, študentské zjazdy, vydávanie kníh a zakladanie knižníc, či prednášky a debaty z rôznych vedných odborov, umenia a priemyslu s prihliadnutím na situáciu na Morave, Sliezsku a na Slovensku.⁶ Agenda besedy reflektovala platnú predlitavskú spolkovú legislatívu,⁷ podľa ktorej nesmeli študentské spolky, ako napr. beseda či Detvan vyvíjať žiadnu politickú činnosť ani len samostatne, nie to ešte spoločne. Ich vzájomná spolupráca bola teda kultúrno-osvetového a pronárodného charakteru. O pozitívnom vzťahu slovenských študentov v Prahe s moravskými študentmi a blízkym prepojením spolku Detvan a Moravskej

-
- 1 SOCHÁŇ, Pavol. Založenie spolku „Detvan“ v Prahe roku 1882. In Stanislav MEČIAR (eds.). *Detvan 50 rokov v Prahe. Rozpomienky, štúdie, úvahy*. Martin : Knižtlačiarsky uč. spolok v Turčianskom Sv. Martine, 1932, s. 8-9.
  - 2 Slovenský spolok Detvan v Prahe bol založený konaním svojej prvej valnej hromady v kaviarni starej „Slávie“ 15. marca 1882. Ustav dějin a archiv Univerzity Karlovy (ÚDAUK) Praha, fond Všestudentský archiv (VSA), škatuľa (škat.), č. B 319, materiály k spolku Detvan. Zápisnica prvej valnej hromady 15. 3. 1882.
  - 3 Slovenský spolok Detvan v Prahe v predvojnovom období vyvíjal svoju činnosť v rokoch 1882 – 1914.
  - 4 V rámci príspevku z dôvodu odľahčenia textu príležitostne referujeme o Moravskej a Moravsko-slezskej besede skrátené len ako o besede.
  - 5 *Stanovy Moravskej besedy v Praze*. Praha : Tiskem B. Grunda a V. Svatoně na Král. Vinohradech. – Nákl. Mor. Besedy, 1890, s. 3.
  - 6 *Stanovy Moravskej besedy v Praze*. Praha : Tiskem B. Grunda a V. Svatoně na Král. Vinohradech. – Nákl. Mor. Besedy, 1890, s. 3.
  - 7 *Zákon o práve spolčovacím* z 15. 11. 1867 č. 134/1867.

besedy písal aj Cyril Ursíny: „V študentskom živote udržovali Slováci čulý styk s Moravanmi, bližšími nám i dnes svojou povahou. Bolo ustáleným zvykom, že Detvan mal svojho zástupcu vo výbore Moravsko-Sliezskej besedy a Moravania v Detvane.“⁸

Prvé zmienky o tom, že spolok Detvan nadviazal kontakty s Moravskou besedou sa v spolkových zápisniciach začali objavovať už v máji 1882, čiže sotva dva mesiace od založenia Detvana. Pavol Socháň tu „navrhuje, by pripojil sa „Detvan“ čo spolok k spolku „Moravskej Besedy“ pri poriadaní výletu začiatkom júna“.⁹ Návrh bol jedno-myseľne schválený a na ďalšom stretnutí boli do „výletnej komisie“ zvolení Cyril Krčméry a Pavol Socháň. Dátum konania spoločného výletu parníkom po Vltave do Chuchle bol stanovený na 11. júna, pričom každý člen si smel prizvať so sebou jednu dámu ako spoločnosť. Na organizáciu bolo do zálohy žiadané od Moravskej besedy 10 zlatých (zl.) a od Detvana päť zl.¹⁰

Pravdepodobne práve vďaka kontaktom s moravským študentstvom sa detvancom začali dostávať do pozornosti aj články zaoberajúce sa problematikou Slovákov v Uhorsku, ktoré vychádzali v moravskej tlači. Ohlas medzi členmi spolku mali viaceré články uverejnené v periodiku Moravská orlice. Napr. už spomínaný Pavol Socháň začiatkom júna 1882 navrhol, aby knihovník požiadal redakciu orlice o zaslanie dvoch konkrétnych čísel.¹¹ V nich sa nachádzal dvojdielny článok s názvom *Slováci a my*,¹² ktorý nabádal českú verejnosť k všemožnej podpore a odoberaniu slovenských kníh a časopisov s cieľom opätovného zblíženia a porozumenia so Slovákami, ako aj zmierneniu nedôvery, ktorú údajne Slováci voči Čechom pocítovali. Najkontroverznejšou časťou textu však boli vyhlásenia o potrebe vytvorenia jedného spisovného jazyka pre celý národ československý, ktoré zapríčinili ostrú kritiku uhorského ministra školstva a kultu Augustína Treforta v podobe obežníka varujúceho pred českou agitáciou a „panslávstvom“.

V nasledujúcom akademickom roku, hneď na prvej valnej hromade konanej 20. októbra 1882, bola študentom medicíny Jozefom Brežným vyslovená myšlienka o organizácii večierku, ktorý by medzi pražskou verejnosťou spropagoval existenciu a činnosť spolku Detvan. Za povšimnutie stojí aj otázka prívlastku, ktorý mal večierok niesť. V debata medzi členmi spolku odzneli dva návrhy – aby sa večierok volal buď slovenský alebo slovanský. Prívlastok slovanský bol niektorými skritizovaný pre údajnú neoriginálnosť, keďže slovanské večierky v tomto období organizovali v Prahe pravidelne viaceré spolky. Z prívlastku slovenský zase vyvstala obava, „ponevác, na to nieto obecenstva, a potrebné sú peniaze, jestli nechce zápasit' spolok

8 URSÍNÝ, Michal. Rozpomienky na slovenský akademický spolok Detvan v Prahe (1886 – 95), In Stanislav MEČIAR (eds.). *Detvan 50 rokov v Prahe. Rozpomienky, štúdie, úvahy*. Praha : Slovenský akademický spolok Detvan : Matica Slovenská 1932, s. 19.

9 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. B 319, materiály k spolku Detvan. *Zápisnica VII. riadnej týždňovej schôdzky* 19. 5. 1882.

10 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. B 319, materiály k spolku Detvan. *Zápisnica VIII., IX. a X. riadnej týždňovej schôdzky* 26. 5. 1882, 2. 6. 1882 a 9. 6. 1882.

11 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. B 319. Materiály k spolku Detvan. *Zápisnica IX. riadnej týždňovej schôdzky* 2. 6. 1882.

12 *Slováci a my*. In *Moravská orlice*, roč. 11, 31. 5. 1882, č. 123, s. 1 a *Slováci a my* (pokrač.). In *Moravská orlice*, roč. 11, 1. 6. 1882, č. 124, s. 1.

„Detvan s Mor. Besedou sa spojil a usporiadaly spolu slávnostný večer Kollárovoho v Sv. Václavskej Zložni, čo sa týče finančných útrat, že jich Mor. Beseda na seba prijme“.¹⁶ Táborský na pôde spolku taktiež navrhol tzv. konkurenčné rečnenie, ktoré sa stalo obľúbenou a váženou disciplínou.¹⁷ V podstate išlo o to, že jedno vopred stanovené lyrické dielo predniesli traja členovia spolku. Auditórium zložené z ostatných členov ich následne ohodnotilo a rozhodlo o ich poradí.

Matej Bencúr (Martin Kukučín) vo svojom *Krátkom nástine dejín spolku „Detvan“* na margo predmetného večierku konštatoval: „Bratský spolok Moravská Beseda, v Prahe veľmi obľúbený a vážený, vzal na seba urovnať Detvanu cestu pri prvom vystúpení verejnom. Moravská Beseda dňa 1. decembra 1882 usporiadala večierok s Detvanom s programom čisto slovenským.“¹⁸ Detvan večierok spojil so svojou riadnou týždňovou schôdzou a zúčastnilo sa ho dohromady 54 osôb, z toho 17 detvancov. Hlavným bodom programu bolo vystúpenie básnika a propagátora myšlienok všeslovanskej vzájomnosti Rudolfa Pokorného, ktorý prednášal „ukážky zo svojho cestopisu po Slovensku. Vrucimi slovami, z ktorých z každého vanie láska k slovenskému ľudu a kraju, líči svoju cestu Považím od Trenčína až po Lietavu. Krásne popisuje pomery geografické, históriu, povesti vzťahujúce sa na jednotlivé hrady, pri ktorých sa zolášte zdržuje, ďalej reč, kroj, remeslá, priemysel a obchod ľudu slovenského na Považí. Búrliový potlesk nasledoval za prednáškou, a predseda menom spolku vzdáva p. redaktorovi vďaky“.¹⁹ Pokorný bol taktiež štedrým darcom kníh, keď napr. v roku 1883 podaroval Detvanu 36 zväzkov.²⁰

Positívny vzťah k Slovákom a Slovensku beseda deklarovala spočiatku vo svojich výročných správach pomerne pravidelne. Vtedajší konateľ spolku Jaroslav Tůna skonštatoval: „V Moravské Besedě od založení jejího byli a jsou vždy členy též Slováci: i má tudíž Mor. Beseda vždy jistou povinnost též ku Slovensku.“²¹ Bilancujúc akademický rok 1882/1883, Tůna taktiež zdôraznil blízke vzťahy besedy s Detvanom, uvádzajúc, že „ze spolků, s nimiž jsme byli v přátelských stycích, uvedu pouze spolek Detvan, s kterým se za jedno považujeme sdílejíce s ním téměř všechny slasti i strasti spolkové“.²²

Spolok Detvan v Prahe nebol však jediným slovenským spolkom, s ktorým sa Moravská beseda snažila nadviazať kontakty. V máji 1883 totižto pozvala beseda spoločne „s výborem Detvanu slovenské akademiky na universitě Vídeňské studující do

16 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. B 319. Materiály k spolku Detvan. *Zápisnica III. riadnej týždňovej schôdzky* 10. 11. 1882.

17 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. A 334. Materiály k spolku Detvan. *Jednatel'ská správa* z 16. 3. 1883.

18 BENCÚR, Martin. *Krátky nástin dejín spolku „Detvan“*. In *Detvan: Výber prác, čítaných v spolku v roku 1891 – 92*. Turčiansky sv. Martin : Tlačou kníhtlačiarsko-účastinného spolku – Nákladom spolku Detvan, 1892, s. 7.

19 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. B 319. Materiály k spolku Detvan. *Zápisnica V. riadnej týždňovej schôdzky* 1. 12. 1882.

20 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. A 334. Materiály k spolku Detvan. *Knižničná správa* 6. 11. 1883.

21 *Zpráva o činnosti Moravské Besedy za desetiletí 1873 – 1883*. Připojeny Zprávy o činnosti feriálních klubů. Praha : Nákladem vlastním, 1884, s. 18.

22 *Zpráva o činnosti Moravské Besedy za desetiletí 1873 – 1883*. Připojeny Zprávy o činnosti feriálních klubů. Praha : Nákladem vlastním, 1884, s. 19.

Prahy na sv. Jana,²³ abychom tak navázali zase novou pásku medzi slovenskou a moravskou omladinou“.²⁴ Deputácia Tatranu sa skladala z predsedu Júliusa Markoviča a pokladníka Karola Hasenberga. Prijatí boli 18. mája na schôdzke Detvana predsedom Pavlom Kramárom.²⁵

Známymi a vyhľadávanými spoločenskými akciami organizovanými besedou boli aj tzv. jourfixy. Išlo o pravidelné kultúrne, či umelecké udalosti zväčša sa nesúce v nenútenej atmosfére.²⁶ Medzi ne patrili aj tzv. dámske dýchánky. Zo správy o činnosti Moravskej besedy sa dozvedáme, že „studentstvom nahrazovali dámske dýchánky rodinný krb a uvádzali je do vzácnej a príjemnej dámskej spoločnosti“.²⁷ Na týchto spoločenských podujatiach sa príležitostne zúčastňovali niektorí členovia spolku Detvan ako jednotlivci.²⁸ Už v akademickom roku 1882/1883 na jednom z nich účinkoval člen spolku Detvan Pavol Socháň s prednesom básne Mor ho! od Sama Chalupku. Socháň bol niekoľkokrát počas svojho členstva v spolku vysielaný ako zástupcu Detvana na spoločensko-kultúrne akcie organizované besedou, napr. 23. novembra 1884 sa zúčastnil večierku venovaného Svätoplukovi Čechovi, kde aj v mene Detvana predniesol prípitok, či na večierku v predvečer Mikuláša 5. decembra 1884 v rámci programu s kolektívom nacvičil tanečné vystúpenie slovenského národného tanca „bystrík“. Sporadicky na jourfixoch detvanci prezentovali tiež prednášky na rôzne témy. Napr. študent techniky Michal Ursíny v akademickom roku 1886/1887 prednášal O literárnych poměrech na Slovensku.²⁹

Moravská beseda sa taktiež angažovala ako príležitostný darca kníh v rámci budovania knižného fondu Detvana už od roku 1882. Už spomínaný konateľ spolku Jaroslav Tůna v správe o činnosti besedy za obdobie rokov 1873 – 1883 uviedol, že „podporovali jsme zakladání knihoven i skrovnějšími částkami; tak darovány knihy bratrskému spolku Detvanu“.³⁰ Už v prvom polroku svojej existencie spolok Detvan získal 273

23 Sviatok sv. Jána I., pápeža a mučeníka pripadá v rámci českého liturgického kalendára na 18. máj.

24 *Zpráva o činnosti Moravské Besedy za desetiletí 1873 – 1883*. Připojeny Zprávy o činnosti feriálních klubů. Praha : Nákladem vlastním, 1884, s. 18.

25 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. B 319. Materiály k spolku Detvan. *Zápisnica XXI. riadne týždňovej schôdzky 18. 5. 1883*.

26 V priebehu rokov boli detvanci pozvaní na mnohé spoločenské akcie organizované besedou. Vychádzajú z pozvánok, ktoré sa zachovali vo fonde Detvan to napr. boli: Mikulášska zábava 8. 12. 1887, Dámsky dýchanek 12. 2. 1888, Členský dýchanek 17. 1. 1890, Bartošova večera (Bartošov večierok) 17. 3. 1890, Dámsky výlet do Podbaby 1. 7. 1891, Hanácky večer 29. 2. 1892, Čajový večierok 15. 3. 1892, či Mikulášska zábava 2. 12. 1893.

27 *Zpráva o činnosti Moravské Besedy za desetiletí 1873 – 1883*. Připojeny Zprávy o činnosti feriálních klubů. Praha : Nákladem vlastním, 1884, s. 14.

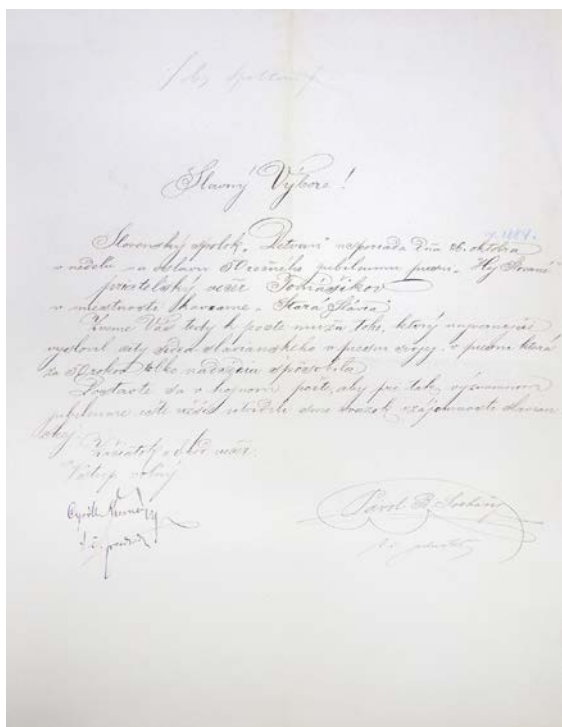
28 Viacerí členovia Detvana sa stali príležitostne počas tohto obdobia aj členmi Moravskej besedy, ako napr. Ján Slabej, Cyril Ursíny či Matej Bencúr.

29 *Výroční zpráva o činnosti moravského studentstva soustředěného v „Moravské besedě“ a feriálních klubech za rok 1886 – 1887*. Praha : Nákladem „Moravské besedy“. Tiskem Edv. Beauforta v Praze, 1887, s. 6.

30 *Zpráva o činnosti Moravské Besedy za desetiletí 1873 – 1883*. Připojeny Zprávy o činnosti feriálních klubů. Praha : Nákladem vlastním, 1884, s. 11.

Výroční zpráva o činnosti Moravského studentstva 1886 – 1887

Pozvánka na Tomášikovu večer

zväzkov kníh, z nich 14 darovala Moravská beseda.³¹ Tá sa až do svojho rozpustenia v roku 1894 sporadicky objavovala v rámci knižničných správ Detvana, kde bola uvádzaná ako donátor, zväčša však neuvedeného počtu kníh.

V priebehu 80. rokov 19. storočia aj členovia Moravskej besedy pravidelne organizačne participovali alebo sa zúčastňovali na viacerých pamätných večierkoch, ktoré Detvan venoval významným slovenským osobnostiam. Napr. v jeseni roku 1884 spolok Detvan s Moravskou besedou pozval do Prahy Samuela Tomášika. Pri príležitosti 50. výročia jeho piesne Hej, Slováci! zorganizovali 28. októbra Tomášikovu večer, ktorý sa konal v priestoroch kaviarne Stará Slávia.³² Pôvodný návrh na tento večierok predniesol ešte v júni 1884 Pavol Sochán a odsúhlasený bol štedrý rozpočet 50 zl.³³ Predseda zábavného výboru³⁴ Detvana Pavol Sochán v pozvánke na večierok

31 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. A 334. Materiály k spolku Detvan. *Knižničná správa* 20. 10. 1882.

32 Zaujímavosťou je, že v mene Tomášika sa konal ďalší večierok o mesiac neskôr, 27. 11. 1884 vo veľkej sále paláca Žofín. Bližšie: BENCÚR, M. Krátky nástin dejín spolku „Detvan“. In *Detvan: Výber prác, čítaných v spolku v roku 1891 – 92*. Turčiansky Sv. Martin : Tlačou kníhtlačiarstvo-účastinného spolku – Nákladom spolku Detvan, 1892, s. 8.

33 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. B 319. Materiály k spolku Detvan. *Zápisnica III. mimo-riadnej valnej hromady* 17. 10. 1884.

34 Výbor poverený organizáciou Tomášikovej večierky bol zložený z Pavla Socháňa, Františka Zachara, Ladislava Nádašeho, Daniela Migru a Jozefa Brežného.

Vasé Blahorodie!

DMORAVSKÁ BESEDA, ktorá je strediskom Moravanov, Slovákov i Slovákov v Prahe, a slovenský spolok »DETVAN« pokladajú si za česť zvať Vasé Blahorodie na

slovenský večierok,

ktorý bude usporiadaný na Žofínskom ostrove v prízemnej dvorane v piatok dňa 29. januára. — Začiatok o 8. hod. večer. Vstupné pre osobu 50 kr., pre rodinu 1 zl. 20 kr.

Slovenský spolok »DETVAN« večierkom týmto koná povinnosť svojej slovenskej veci medzi bratmi Čechmi, a »MORAVSKÁ BESEDA« chce takto upozorniť pražskú spoločnosť na uhorské Slovensko a pri tej príležitosti tiež na Slovač moravskú konajúc tak menom inteligentnej Moravy svoju národnú povinnosť.

Predkladajúc Vášmu Blahorodiu tento program dovolu-
jeme si opakovať svoje úctivé pozvanie.

Za výbor „Moravskej Besedy“:

MUC. Vladimír Hradečný,
i. č. predseda.

Za výbor slovenského spolku „Detvan“:

MUC. Ľuboš Slabej,
i. č. predseda.

PROGRAM.

- I.
1. »Hojže Hože«, slovenský mužský sbor na slová A. Sládkoviča komponoval G. A. Krémery,
prednesie spevácky kruh . . . »Tovačovský«.
2. Prednáška o Slovensku . . . . . p. Dr. Jan Herben.
3. Nad Tatrou se blýská . . . prednesie tamb. sbor »Slavie«.
4. Básne zo zbierky »Cymbal a husle« od A. Heyduka,
prednesie p. Růžena Pokorná z Parkýúú.
5. Piesne slovenské: Duhopol, Duhopol,
Letí, letí roj atd.
zaspieva . . . . . ilč. Bron. Foustková.
6. »Slovák v domácnosti«,
prednáša . . . . . p. M. Bencur-Kokučin.
7. »Uspavanka«, predn. . . . . tamb. sbor »Slavie«.
8. »Lykarský veseň«, básen od S. Chalupky,
prednesie . . . . . p. Jan Hanzel.
9. Žartovné príbehy, výroky a t. d. zo života slovenských
slávnych mužov,
prednesie . . . . . p. Vavr. Šrobár.
10. Piesne moravské: U Dunaje u Prešpurka . . .
Pověz mně, synčku . . .
zaspieva . . . . . ilč. Bron. Foustková.
11. Obrázok z moravskej Slovače, z práce p. Dra. J. Her-
bena »Kdo dobrý, pomoz«
prečíta . . . . . p. Imce Mězl.
12. Štýry slovenské piesne od J. F. Tovačovského,
prednesie spevácky kruh . . . »Tovačovský«.
13. Karišik slovenskích narodních popjavek,
predn. . . . . tamb. sbor »Slavie«.

Spevácky kruh »Tovačovský« láskato riadi riaditeľ jeho p. Václav Štorec;
na piano doprovádza p. A. Prans. abs. post. varh. ilčy.

II.

Volná zábava, po prípade tanec.

Pozvánka na Slovenský večierok

pozyval „k pocte muža toho, ktorý najvernejšie vyslovil city srdca slavianskeho v piesni svojej, v piesni ktorá za 50 rokov toľko nadšenia spôsobilá“.³⁵ Socháň taktiež spomínal, že „Tomášika vítaly na štátnom nádraží (dnes Masarykovom) veľké zástupy obecnstva, študenti vypriahli mu kone z koča a sami odviezli ho k hotelu. Počas svojho pobytu v Prahe Tomášik bol predmetom zvláštnych ovácií všade, kam sa obrátil alebo kam bol pozvaný“.³⁶

Ďalšou akciou, na ktorej sa zúčastnili moravskí študenti a členovia besedy bol slávnostný večer na počesť básnika Jána Hollého, ktorý sa konal 18. marca 1886 v priestoroch Umeleckej besedy. Podľa vtedajšieho zapisovateľa besedy a súčasne člena spolku Detvan, Jána Slabeja k vydarenému priebehu večierku „prispelo akademické študentstvo české a moravské, ktoré v hojnom počte tu zhromaždené bolo“.³⁷ Bohatá účasť moravského študentstva patriaceho pod besedu bola zaznamenaná aj na večierku venovaného 70. narodeninám Jozefa Miloslava Hurbana, ktorý sa konal

35 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. A 334. Materiály k spolku Detvan. *Pozvánka od spolku Detvan na Tomášikovu večer 1884.*

36 SOCHÁŇ, Pavol. Založenie spolku „Detvan“ v Prahe roku 1882. In Stanislav MEČIAR (eds.). *Detvan 50 rokov v Prahe. Rozpomienky, štúdie, úvahy.* Martin: Kníhtlačiarsky uč. spolok v Turčianskom Sv. Martine, 1932, s. 11.

37 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. A 334. Materiály k spolku Detvan. *Jednatel'ská správa 27. 10. 1886.*

17. marca 1887.³⁸ Vyzdvihujúc dôležitosť účasti na tomto type spoločenských akcií Ján Slabej dodal, že aj takto si „pěstovala „Moravská Beseda“ přátelské styky s bratským slovenským spolkem „Detvanem“.³⁹

Rovnako aj členovia spolku Detvan boli pozývaní na rôzne stretnutia či pamätne večierky, ktoré organizovala beseda. Znakom vzájomnej blízkosti oboch spolkov bolo tiež pozvanie od besedy pre Detvan k účasti na každoročnom, v poradí 5. zjazde študentstva z Moravy, Sliezska a Slovenska, ktorý sa konal v auguste 1886 v Prostějove na Morave. E. Kozánek, toho času konateľ v mene výboru spolku „poukazuje k důležitosti programu a k udržování jednoty slovanské, zve slavný spolek Váš k hojnému súčastnění“.⁴⁰ V rámci pamätných večierok pripravila Moravská beseda na 10. marca 1887 večierok na počesť známeho českého stredoškolského profesora, prekladateľa a komunálneho politika Jakuba Škodu.⁴¹ Zúčastnili sa ho niekoľkí členovia Detvana.⁴² Konal sa v priestoroch Sv. Václavskej záložne a prítomní si uctili „ač ne nádherně, za to ale srdečně památku otce studentstva, znamenitého paedagoga, nezapomenutelného Škodu“.⁴³

V spolupráci s Detvanom bol ďalší zo slovenských večerov na pôde Moravskej besedy Detvana usporiadaný až 29. januára 1892. Návrh na jeho zorganizovanie so zámerom kontinuálneho propagovania činnosti a poslania spolku podal jeho vtedajší predseda a študent medicíny Ján Slabej.⁴⁴ Zaujímavosťou je, že vtedajší knihovník Detvana a študent medicíny Jozef Minárik „vybral 40 sv. kníh a mimo toho i doktoré časopisy, aby jich týždeň pred „Slov. Večierkom“ dal vyložiť vo výkladnej kasni pánov kníhkupcov Urbanka, Topiča a Walečky“. Keďže účel tejto výstavky nie je v zápisniciach špecificky uvedený, môžeme len predpokladať, že mala slúžiť na spropagovanie blížiaceho sa večierku, poprípade oboznámiť pražskú verejnosť s vybranými titulmi menej známej slovenskej literatúry.⁴⁵ Program mal obsahovať okrem voľnej zábavy hlavne prednášky od bývalých predsedov Jaroslava Vlčeka a Mateja Bencú-

38 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. A 334. Materiály k spolku Detvan. *Jednatel'ská správa* 23. 3. 1887.

39 *Výroční zpráva o činnosti moravského studentstva soustředěného v „Moravské besedě“ a feriálních klubech za rok 1886 – 1887*. Praha : Nákladem „Moravské besedy“. Tiskem Edv. Beauforta v Praze, 1887, s. 7.

40 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. A 334. Materiály k spolku Detvan. *Pozvánka Moravskej besedy pre spolok Detvan na 5. zjazd študentstva z Moravy, Sliezska a Slovenska* 10. 7. 1886.

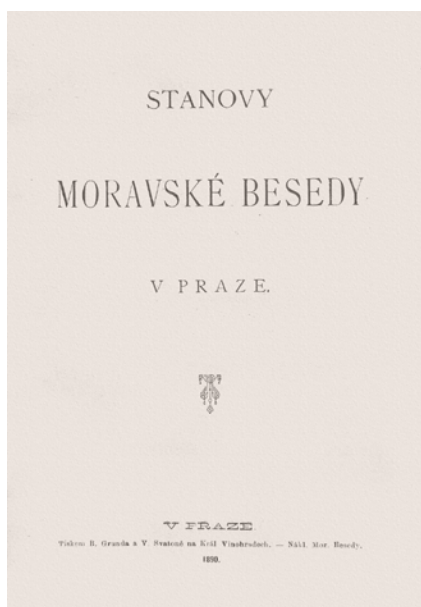
41 Jakub Škoda zomrel 28. 10. 1885 a pochovali ho 30. 10. 1885 v Přerove. ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. A 334. Materiály k spolku Detvan. *Smútočné oznámenie o úmrtí Jakuba Škodu* 28. 10. 1885.

42 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. A 334. Materiály k spolku Detvan. *Jednatel'ská správa* 23. 3. 1887.

43 *Výroční zpráva o činnosti moravského studentstva soustředěného v „Moravské besedě“ a feriálních klubech za rok 1886 – 1887*. Praha: Nákladem „Moravské besedy“. Tiskem Edv. Beauforta v Praze, 1887, s. 7.

44 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. B 319. Materiály k spolku Detvan. *Zápisnica mimoriadnej valnej hromady* 21. 11. 1891.

45 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. B 319. Materiály k spolku Detvan. *Zápisnica VI. riadnej týždňovej schôdzky* 23. 1. 1892.

Moravská beseda stanovy 1890

slovenskej veci medzi bratmi Čechmi, a MORAVSKÁ BESEDA chce takto upozorniť pražskú spoločnosť na uhorské Slovensko a pri tejto príležitosti tiež na Slovač moravskú konajúc tak menom inteligentnej Moravy svoju národnú povinnosť“.⁵⁰ V rámci skutočne bohatého programu nakoniec vystúpili – Jan Herben s prednáškou o Slovensku a Martin Kukučín s príspevkom *Slovák v domácnosti*. Z umeleckých prednesov za zmienku stoja *Žartovné príbehy, výroky atď. zo života slovenských slávnych mužov budúcnosti* od Vavra Šrobára, interpretácia piesne *Nad Tatrou sa blýska* zborom spolku Slávia, či *Lykavský väzeň* Sama Chalupku v podaní detvanca Jána Hanzela. V hudobnej časti programu odzneli *Piesne slovenské* a *Piesne moravské* v podaní slečny Foustkovej.⁵¹ Predmetný večierok hodnotíme ako jeden z vrcholných prejavov vzájomnej spolupráce spolkov Detvan a Moravská beseda. Vďaka nemu v rámci pražskej, ale aj moravskej verejnosti výraznejšie upozornili na problematiku Slovenska a Slovákov a upriamili pozornosť na slovenskú študujúcu mládež v Prahe.

46 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. B 319. Materiály k spolku Detvan. *Zápisnica III. týždňovej schôdzky* 12. 12. 1891.

47 Vstupné bolo nakoniec stanovené na 50 krajciarov pre jednotlivcov a 1 zlatý a 20 krajciarov pre rodinu. ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. A 335. Materiály k spolku Detvan. *Pozvánka na slovenský večer spoluorganizovaný spolkom Detvan a Moravskou besedou* 1892.

48 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. B 319. Materiály k spolku Detvan. *Zápisnica IV. týždňovej schôdzky* 9. 1. 1892.

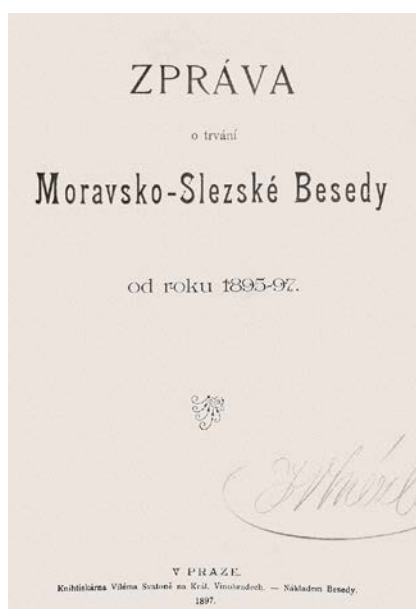
49 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. B 319. Materiály k spolku Detvan. *Zápisnica VI. riadnej týždňovej schôdzky* 23. 1. 1892.

50 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. A 335. Materiály k spolku Detvan. *Pozvánka na slovenský večer spoluorganizovaný spolkom Detvan a Moravskou besedou* 1892.

51 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. A 335. Materiály k spolku Detvan. *Pozvánka na slovenský večer spoluorganizovaný spolkom Detvan a Moravskou besedou* 1892.

V roku 1894 bola počas výnimočného stavu Moravská beseda cisársko-kráľovskými (c. k.) úradmi rozpustená. K jej obnoveniu došlo o rok neskôr ale pod pozmeneným názvom – Moravsko-Slezská beseda,⁵² pričom nové stanovy boli výnosom c. k. miestodržiteľstva schválené 20. decembra 1895.⁵³ Hoci tieto stanovy boli skoncipované na základe stanov pôvodnej besedy, ktoré poslúžili na tento účel ako predloha, obsahovali niekoľko odlišností. Najpodstatnejšou bolo, že nové stanovy v §2 oznamovali, že ich účelom bolo „a) seznamování se Moravanů a Slezáků v Praze žijících a pěstování jejich vzájemnosti s Čechy“.⁵⁴ Očividná je absencia prívlastku slovenský, ktorá pretrváva v celom rozsahu stanov. Deklarované vyhranenie besedy výlučne smerom k Moravanom a Slezanom jasne naznačovalo jej upadajúci záujem o problematiku Slovenska a Slovákov. S tým koreluje aj fakt, že po rozpustení Moravskej besedy a jej znovu sformovaní sa v zápisniciach obidvoch spolkov úplne vytrácajú zmienky o ich vzájomnej spolupráci.⁵⁵

Napriek tomu, že na inštitucionálnej rovine došlo k úpadku vzájomnej spolupráce medzi oboma spolkami, niektorí členovia Detvana sa ako jednotlivci naďalej príležitostne zúčastňovali spoločenských udalostí na pôde Moravsko-slezskej besedy. V rámci akademického roka 1895/1896 bol prítomný na viacerých spoločenských akciách organizovaných besedou aj detvanec Cyril Ursíny. Beseda v tomto období usporiadala dva výlety,⁵⁶ pričom pri „obou rozprúdila se velmi čilá zábava, o níž nejvíce si získali zdaru kolegové: C. Ursíny, technik, za pěv velmi srdečně několik slovenskýj písni...“.⁵⁷ Ursíny okrem toho ešte spevácky vystúpil na večierku, ktorý bol venovaný

Zpráva o trvání Moravsko-Slezské Besedy od roku 1895 – 97

- 52 Záznam o založení spolku „Moravsko-slezská beseda“ v rámci on-line Spolkového katastra na stránke Národného archivu České republiky. Dostupné na: <http://katalog.ahmp.cz/pragapublica/permalink?xid=ECB6CA872D3411E0823D-00166F1163D4>
- 53 *Zpráva o trvání Moravsko-Slezské Besedy od roku 1895 – 97*. Praha : Knihhtiskárna Viléma Svatoně na Král. Vinohradech. Nákladem Besedy, 1897, s. 1.
- 54 *Stanovy „Moravsko-slezské Besedy“ v Praze*. Praha : Tiskárna B. Grunda a V. Svatoně, Král. Vinohrady. Nákladem Moravsko slezské Besedy, 1895, s. 3.
- 55 Ďalším výpovedným faktom je, že posledný zachovaný archívny materiál vo fonde spolku Detvan od Moravskej besedy pochádza z roku 1893. Z obdobia fungovania Moravsko-Slezskej besedy sa v tomto fonde nenachádza žiaden archívny dokument.
- 56 Účastníci sa počas prvého výletu prepravili parníkom do Hodkovičiek a počas druhého vlakom do Podbaby. *Zpráva o trvání Moravsko-Slezské Besedy od roku 1895 – 97*. Praha : Knihhtiskárna Viléma Svatoně na Král. Vinohradech – Nákladem Besedy, 1897, s. 3
- 57 *Zpráva o trvání Moravsko-Slezské Besedy od roku 1895 – 97*. Praha : Knihhtiskárna Viléma Svatoně na Král. Vinohradech. Nákladem Besedy, 1897, s. 3.

10. výročiu úmrtia stredoškolského profesora Jána Havelku.⁵⁸ S besedou sporadicky udržiavali kontakty aj bývalí členovia spolku Detvan, ktorí v tom čase už ukončili svoje univerzitné štúdiá, ako aj členstvo v spolku. Napr. 24. februára 1897 usporiadal literárny odbor besedy pri príležitosti výstavy v tom čase už bývalého detvanca a váženého akademického sochára Josefa Úprku na jeho počesť večierok, ktorý sa konal v Národnom dome na Vinohradoch.⁵⁹

Je opodstatnené predpokladať, že ďalším faktorom, ktorý čiastočne mohol prispieť k úpadku spolupráce medzi Detvanom a besedou bol vznik slovakofilského spolku Československá jednota 7. mája 1896 v Prahe,⁶⁰ ktorý vznikol aj za pomoci a účasti niektorých členov Detvana. Spolok Detvan s Jednotou od začiatku jej existencie nadviazal blízke vzťahy až do tej miery, že ťažisko spolupráce Detvana s inými spolkami, ako napr. s besedou, sa jednoducho presunulo na Jednotu.

Parciálne obnovenie záujmu Moravsko-slezskej besedy o slovenskú problematiku môžeme vybadať približne od roku 1899, keď došlo k opätovnému návratu slovenského elementu do znenia jej stanov. Nová formulácia v §2 teda dávala na známosť, že účelom besedy bolo „*a) seznamování se Moravanů, Slezáků a Slováků v Praze a předměstích žijících a pěstování vzájemnosti s Čechy...*“.⁶¹ V priebehu nasledujúcich rokov sa prejavilo na pôde besedy hneď niekoľko príkladov zvýšeného záujmu o Slovensko a Slovákov. Už v akademickom roku 1901/1902 zamýšľala Moravsko-slezská beseda zorganizovať „*cyklus o Slovensku. Jeho řečníky vyhlédli jsme p. M. Důlu a Sv. Hurbana Vajanského z Turč. Sv. Martina...*“.⁶² Cyklus prednášok sa však nakoniec nerealizoval. Hynek Přidal, toho času konateľ besedy to zdôvodnil okrem prílišnej zaneprázdnenosti prednášajúcich, hlavne skutočnosťou, že v rovnakom období „*zároveň Českoslov. Jednota ohlásila svůj cyklus o Slovensku, odložili jsme své přednášky, abychom neovzbudili na veřejnosti domněni, že jde nám o nějakou protiaksi a účastenství třeba zmenšili*“.⁶³ Okrem toho, z členov spolku Detvana na jednom z večierkov besedy v akademickom roku 1904/1905 vystúpil hudobný skladateľ Mikuláš Schneider-Trnavský.⁶⁴

Hoci boli moravským študentom pomyselné dvere spolku Detvan ako hosťom otvorené od začiatku jeho existencie, nemohli sa stať jeho činnými členmi, ktorý-

58 *Zpráva o trvání Moravsko-Slezské Besedy od roku 1895 – 97.* Praha : Kníhtiskárna Viléma Svatoně na Král. Vinohradech – Nákladem Besedy, 1897, s. 3.

59 *Zpráva o trvání Moravsko-Slezské Besedy od roku 1895 – 97.* Praha : Kníhtiskárna Viléma Svatoně na Král. Vinohradech – Nákladem Besedy, 1897, s. 10.

60 Bližšie: JURČIŠINOVÁ, Nadežda. *Československá jednota a Slováci (1896 – 1914).* Prešov : FF PU, 2010, s. 91-92.

61 Stanovy Moravsko-slezské Besedy v Praze. Král. Vinohrady : Nákladem Moravsko-slezské Besedy v Praze, 1899, s. 3.

62 *Zpráva o činnosti Moravsko-slezské Besedy, střediska Moravanů a Slezanů v Praze, za správní rok 1901 – 1902.* Praha : Tiskem Em. Stivína v Praze – Nákladem Moravsko-slezské Besedy, 1902, s. 5.

63 *Zpráva o činnosti Moravsko-Slezské Besedy, střediska Moravanů a Slezanů v Praze, za správní rok 1901 – 1902.* Praha : Tiskem Em. Stivína v Praze. Nákladem Moravsko-slezské Besedy, 1902, s. 5.

64 *Zpráva o činnosti Moravsko-Slezské Besedy, střediska Moravanů a Slezanů v Praze, za správní rok 1904 – 1905.* Praha : Tiskem Em. Stivína v Praze. Nákladem Moravsko-slezské Besedy, 1905, s. 5.

mi mohli byť výlučne Slováci. To sa zmenilo až revíziou stanov v roku 1903 počas predsedania Milana Rastislava Štefánika. V snahe o väčšie zblíženie Čechov, Moravanov a Slovákov a širšie presadzovanie myšlienok česko-slovenskej vzájomnosti došlo k pozmeneniu stanov vo viacerých ich častiach. Okrem iného bol pozmenený §6, bod c), ktorý upravoval, že „činným členom môže byť len Slovák, ktorý sa mieni v Prahe najmenej pol roka zdržať a výnimečne i ten, kto sa zolášte o Slovákov zaujíma“.⁶⁵ Na pohľad nepatrná zmena v stanovách umožnila v ďalších rokoch vstup viacerým moravským študentom do spolku Detvan a napomohla ďalšiemu budovaniu a utužovaniu vzťahov medzi slovenským a moravským študentstvom.

V akademickom roku 1907/1908 vznikol na pôde Moravsko-slezskej besedy návrh vydať publikáciu s názvom *Slovenská čítanka*, ktorá by po vzore Moravskej čítanky vydané ešte v roku 1907 predstavovala encyklopedické dielo. Popisovalo a predstavovalo by českému a slovenskému čitateľovi územie Slovenska geograficky, etnograficky, historicky a politicky. Prípravnými prácami bola poverená osobitná komisia.⁶⁶ Hlavným redaktorom zamýšľanej publikácie sa stal František Bílý, ktorý 11. novembra 1907 na členskom večierku besedy podal obsiahlu správu o pripravovanej čítanke. Uviedol, že jej účelom „je podati věrný obraz vývoje Slovenska, jeho stavu nynějšího, jeho snah i potřeb; z ní mají čerpat poučení a povzbuzení všechny země koruny České i Slovensko samo“.⁶⁷ Čítanka samotná bola na podnet Jindřicha Metelku rozdelená na dve časti. Prvá, vo všeobecnej časti, poskytovala dejinný, kultúrny, hospodársky a politický prehľad Slovenska. Druhá časť zase obsahovala cestopisné články z jednotlivých stolíc na území Slovenska.⁶⁸ Do čítanky svojimi článkami prispeli medzi inými také osobnosti ako Adolf Heyduk, Lubor Niederle, František Pastrnek, Július Botto, Vavro Šrobár, Ján Holuby, Fedor Houdek, Pavol

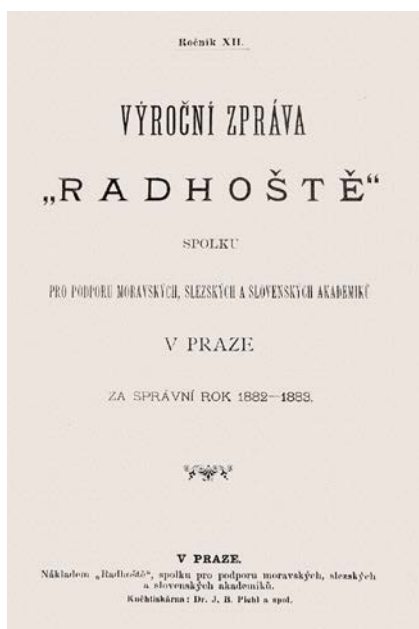
Slovenská čítanka, 1910

65 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. B 319. Materiály k spolku Detvan. *Stanovy spolku Detvan 1903*.

66 Do komisie boli zvolení: František Pastrnek, Jaroslav Vlček, František Bílý, Jindřich Metelka, Fr. Slavík, František Táborský, Jan Kabelík, Karel Kálal, Josef Rotnagl, Rudolf Cejnek, Bohdan Pavlu a Jozef Fuhrich.

67 *Zpráva o činnosti Moravsko-Slezské Besedy, střediska Moravanů a Slezanů v Praze za správní rok 1907 – 1908*. Praha : Tiskem Em. Stivína v Praze. Nákladem Moravsko-slezské Besedy, 1908, s. 6.

68 *Zpráva o činnosti Moravsko-Slezské Besedy, střediska Moravanů a Slezanů v Praze za správní rok 1907 – 1908*. Praha : Tiskem Em. Stivína v Praze. Nákladem Moravsko-slezské Besedy, 1908, s. 6.

Výročná správa Radhošťa 1882 - 1883

Socháň, či Robert William Seton-Watson pod pseudonymom Scotus Viator, pričom účasť odmietli napr. Tomáš Garrigue Masaryk, Svezozár Hurban Vajanský, Jozef Škultéty, či Jan Herben. Po troch rokoch náročného redakčného a vydavateľského prípravného procesu čítanka vyšla v roku 1910 u nakladateľa Emila Šolca.⁶⁹ Čítanka znamenala významný počín v propagácii Slovenska medzi českou verejnosťou. Širokou paletou článkov upozorňovala tak na prírodné krásy krajiny, ako aj na neľahké politické a národnostné reálie. Hoci na jej príprave sa spolok Detvan ako inštitúcia priamo nezúčastnil, participovali na nej viacerí v tom čase už bývalí detvanci, ako Socháň, Šrobár či Trnavský. V záujme šírenia česko-slovenskej vzájomnosti s distribúciou a predajnosťou čítanky pomáhala aj Československá jednota.⁷⁰

Druhým moravským, v Prahe pôsobiacim spolkom, s ktorým Detvan nadviazal kontakty bol „Radhošť“ spolek moravskej študujúcej pod-

porujúcej. Založený bol ešte v roku 1869⁷¹ a jeho hlavným poslaním bolo podľa §1 stanov „podporovati nemajetné študujúce československé z Moravy, Slezska a Slovenska na vysokých školách Pražských meškající, především pak ty, kdož studia svá tam počínají“.⁷²

Detvan – vzhľadom na účel spolku Radhošť – neorganizoval s ním spoločenské podujatia, ich vzájomná interakcia sa takmer výlučne obmedzila na podpornú činnosť. Keďže značná časť členov spolku Detvan pochádzala z chudobného prostredia, pomoc spolku Radhošťbola veľmi vítaná. Detvanec a neskorší univerzitný profesor Michal Ursíny neskôr napísal: „Vďačne rozpomínam sa na podporovací spolek „Radhošť“, ktorý nás Slovákov podporoval skutočne bratsky. Som presvedčený, že nebyť „Radhošťa“, väčšina Slovákov by nebola mohla študovať, pri najmenšom by nebola doštudovala.“⁷³ Pred-

69 BÍLÝ, František. *Slovenská čítanka*. Praha : Tlačou Emil Šolc. Nákladom Moravsko-slezská beseda, 1910, 702 s.

70 *Zpráva o činnosti Moravsko-Slezské Besedy, střediska Moravanů a Slezanů v Praze za správní rok 1909 – 1910*. Praha : Tiskem Emanuela Stivína v Praze. Nákladem Moravsko-slezské Besedy, 1910, s. 10.

71 Záznam o založení spolku „Radhošť“ spolek moravské študujúcej podporujúcej“ v rámci on-line Spolkového katastra na stránke Národného archivu České republiky. Dostupné na: <http://katalog.ahmp.cz/pragapublica/permalink?xid=ED0A47642D3411E0823D-00166F1163D4>

72 *Výroční zpráva „Radhoště“ spolku pro podporu moravských, slezských a slovenských akademiků v Praze za správní rok 1882 – 1888*. Praha : Nákladem „Radhoště, spolku pri podporu moravských, slezských a slovenských akademiků“. Knihtiskárna: Dr. J. B. Pichl a spol., 1888, s. 24.

73 URSÍNÝ, Michal. Rozpomienky na slovenský akademický spolek Detvan v Prahe (1886 – 95), In Stanislav MEČIAR (eds.). *Detvan 50 rokov v Prahe. Rozpomienky, štúdie, úvahy*. Praha : Slovenský akademický spolek Detvan: Matica Slovenská 1932, s. 14.

metná podpora bola poskytovaná vo forme poukážok na obedy, pričom po ukončení štúdií vyvstávala nutnosť spätnej refundácie podpory.

V prospech Radhošťa sa konali každoročne viaceré večierky, z výťažkov ktorých spolok kontinuálne udržiaval svoju podpornú činnosť. Jeden z týchto večierkov pravidelne organizovala Moravská beseda, ktorá mala s Radhoštom prirodzene veľmi blízke vzťahy. Napr. v roku 1890 organizovala beseda s Radhoštom Elitní věneček v Žofínskom paláci, kde boli pozvaní aj členovia spolku Detvan. Vstupné bolo pre akademikov 50 kr. za osobu.⁷⁴ Aj sám spolok Detvan sa príležitostne snažil získať pre Radhošť donátorov. Na konci svojho almanachu s názvom *Detvan. Výber prác, čítaných v spolku roku 1891 – 92* uverejnil výzvu: „Dovoľujeme si upozorniť veľactené obecnstvo na spolok „Radhošť“, podporujúci Moravanov, Slezákov a nás Slovákov, usnadňujúci štúdia naše na školách pražských. Mnohí sú mu už dosavád' zaviazaní vďakou; bodaj by si ešte viacerých zaviazal a tak štedrejšej podpory vyzískal, budiac dôveru v širokom obecnstve.“⁷⁵

Podpora od Radhošťa však nedokázala pokryť náklady na stravu v plnej miere. Vavro Šrobár vo svojich pamätiach *Z môjho života* skritizoval systém obedových poukážok, keďže detvanci podľa neho dostávali mesačne len 15 – 28 poukážok, čo nestačilo. Úsmevne vyznieva Šrobárovo spomínanie si na kvalitu bežného obeda, ktorý „bol tak chatrný, že sa po ňom ešte mohol každý pustiť do druhého i tretieho obeda, čo sa neraz stávalo a čo sa i mne prihodilo. Kto dostával 20 poukážok na mesiac, ten v treťom mesiaci nemal už ani jednej poukážky na obed, lebo na prvého bolo treba poukážkami vyrovnáť úver u pána Antona, vrchného čiašnika „u Helmů“, kde sme sa stravovali.“⁷⁶ Postupné sprísňovanie podmienok na udelenie podpory nakoniec vyústilo k úplnému zastaveniu podpory, čo nútilo spolok Detvan od roku 1905 začať vlastnú podpornú činnosť.

Vďaka jazykovej a kultúrnej blízkosti medzi Slovákami a Moravanmi spolok Detvan od svojho vzniku v roku 1882 nadviazal blízke kontakty s dvoma etablovanými moravskými spolkami v Prahe, Moravskou, neskôr Moravsko-slezskou besedou a spolkom Radhošť. Vzájomná spolupráca Detvana s Moravskou besedou, ktorá svoj zenit zažila približne v polovici 90. rokov 19. storočia, bola kultúrneho a národno-osvetového charakteru a medzi jej hlavné prejavy zaraďujeme organizovanie spoločenských akcií, akými boli rôzne reprezentatívne večierky, jourfixy, či tematické prednášky. Hlavným účelom týchto podujatí bolo pomáhať slovenskému študentstvu v Prahe, ako aj kontinuálne upozorňovať českú, primárne pražskú verejnosť na stále sa zhoršujúce národnostné podmienky Slovákov v Uhorsku. Naproti tomu, spolupráca spolku Detvan so spolkom Radhošť primárne spočívala v podpore slovenských študentov, ktorá však v prvých rokoch 20. storočia úplne ustala, čo donútilo spolok Detvan hľadať iné možnosti pre podporovanie svojich členov.

74 ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. A 335. Materiály k spolku Detvan. *Pozvánka na Elitní věneček organizovaný Moravskou besedou a Radhoštom* 7. 11. 1890.

75 *Detvan: Výber prác, čítaných v spolku v roku 1891 – 92*. 1892. Turčiansky Sv. Martin : Tlačou kníhtlačiarstvo-účastinného spolku – Nákladom spolku Detvan, s. 222.

76 ŠROBÁR, Vavro. *Z môjho života*. Praha : František Borový, 1946, s. 148-149.